

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยรูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย อำเภอ ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่าย สินค้าเกษตรปลอดภัยและพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย สามารถแบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

4.2 รูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย

4.3 ผลผลิตเพิ่มจากงานวิจัย (งานบริการวิชาการ)

4.1 สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตในระบบเกษตรปลอดภัย หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย จำนวน 70 ครัวเรือน เพื่อศึกษาข้อมูลการผลิต พืชผักปลอดภัยของเกษตรกร สถานการณ์ด้านการตลาดรายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนารูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาดและรายได้

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ จำนวน สมาชิกในครัวเรือน ระดับรายได้ของเกษตรกร แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	- ชาย	16	22.9
	- หญิง	54	77.1
อายุ	- น้อยกว่า 30 ปี	5	7.1
	- 31-40 ปี	7	10.0
	- 41-50 ปี	22	31.4
	- 51-60 ปี	21	30.0
	- 61 ปีขึ้นไป	15	21.4
สถานภาพ	- โสด	14	20.0
	- สมรส	55	78.6
	- หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	1	1.4
ระดับการศึกษาสูงสุด	- ไม่ได้เรียน	4	5.7
	- ประถมศึกษา	54	77.1
	- มัธยมศึกษาตอนต้น	2	2.9
	- มัธยมศึกษาตอนปลาย	9	12.9
	- ปวช.	1	1.4
	- ปวส.	-	-
	- ปริญญาตรี	-	-
	- ปริญญาโท	-	-
	- อื่นๆ	-	-
อาชีพ	- ทำสวน	57	81.4
	- รับจ้าง	12	17.1
	- ค้าขาย	-	-
	- หน่วยงานเอกชน	-	-
	- รัฐวิสาหกิจ	-	-
	- รับราชการ	-	-
	- อื่น ๆ (ระบุ)	1	1.4

	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกใน			
ครัวเรือน	- 2-4 คน	33	47.1
	- 5-7 คน	29	41.4
	- มากกว่า 7 คนขึ้นไป	8	11.4
ระดับรายได้ของ			
เกษตรกร	- น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน	54	77.1
	- 10,001-20,000 บาทต่อเดือน	14	20.0
	- 20,001-30,000 บาทต่อเดือน	1	1.4
	- มากกว่า 30,001 บาทต่อเดือน	1	1.4
	ขึ้นไป		

จากตารางพบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 70 คน ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 77.1 มีอายุระหว่าง 41 -50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 มีสถานภาพสมรส จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 77.1 ประกอบอาชีพทำสวน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ 2-4 คน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 77.1

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย

ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย ได้แก่ การสนับสนุนของครอบครัวในการทำพืชผักปลอดภัย แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำพืชผักปลอดภัย ระยะเวลาการเริ่มทำพืชผักปลอดภัย พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ในการผลิตยางพารา พื้นที่ในการผลิตพืช ผักผลไม้ แหล่งเมล็ดพันธุ์พืชผักปลอดภัย การเตรียมการเพาะปลูก การดูแลรักษาพืชผักปลอดภัย และแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชผักปลอดภัย แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสนับสนุนของครอบครัว		
1. สมาชิกในครอบครัวเห็นด้วยกับการทำพืชผักปลอดภัยหรือไม่		
- เห็นด้วย	68	97.1
- เฉยๆ	2	2.9
- ไม่เห็นด้วย	-	-
2. แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำพืชผักปลอดภัย.....คน พอเพียงหรือไม่		
- 1 คน	5	7.1
- 2 คน	14	20.0
- 3 คน	9	12.9
- 4 คน	9	12.9
- 5 คน	7	10.0
- 6 คน	1	1.4
- 8 คน	1	1.4
- ไม่มี	24	34.3
- พอเพียง	68	97.1
- ไม่พอ	2	2.9
- อื่นๆ	-	-
3. การเริ่มทำพืชผักปลอดภัยตั้งแต่ปี พ.ศ.....หรือประมาณ.....ปีผ่านมา		
พ.ศ. 2555	62	88.6
พ.ศ. 2556	3	4.3
พ.ศ. 2558	1	1.4
พ.ศ. 2560	2	2.9
ไม่ตอบ	2	2.9

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. พื้นที่ทำการเกษตร ทั้งหมด.....ไร่.....งาน ☐ ที่ดินของตนเอง.....ไร่ ☐ เช่า.....ไร่		
- น้อยกว่า 1 ไร่	12	17.1
- 1-5 ไร่	12	17.1
- 6-10 ไร่	11	15.7
- 11-15 ไร่	11	15.7
- 16-20 ไร่	9	12.9
- 21-25 ไร่	6	8.6
- 26-30 ไร่	4	5.7
- 31 ไร่ ขึ้นไป	5	7.1
5. พื้นที่ในการผลิตยางพารา.....ไร่.....งาน ☐ ที่ดินของตนเอง.....ไร่ ☐ เช่า.....ไร่		
- น้อยกว่า 1 ไร่	23	32.9
- 1-5 ไร่	9	12.9
- 6-10 ไร่	19	27.1
- 11-15 ไร่	11	15.7
- 16-20 ไร่	5	7.1
- 21-25 ไร่	-	-
- 26-30 ไร่	3	4.3
6. พื้นที่ในการผลิตพืช ผักผลไม้.....ไร่.....งาน ☐ ที่ดินของตนเอง.....ไร่ ☐ เช่า.....ไร่		
- น้อยกว่า 1 ไร่	22	31.4
- 1-5 ไร่	48	68.6
7.แหล่งเมล็ดพันธุ์พืชผักปลอดภัย (สามารถตอบได้หลายข้อ)		
- ซื้อจากร้านค้าทั่วไป	56	43.4
- ซื้อจากเกษตรกร	3	2.3
- เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง	6	4.7
- รับจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน	64	49.6
- อื่น ๆ	-	-
8. การเตรียมการเพาะปลูก (สามารถตอบได้หลายข้อ)		
- มีการตากดินทิ้งไว้เพื่อฆ่าเชื้อในดิน	52	40.9
- มีการไถแปลงและทำแปลงปลูก	6	4.7
- ใช้การผสมดินด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดในแปลงปลูก	61	48.0
- มีการปลูกพืชหมุนเวียนในแปลงปลูก	8	6.3

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- อื่น ๆ	-	-
9. การดูแลรักษาพืชผักปลอดภัย (สามารถตอบได้หลายข้อ)		
- ใช้สารชีวภาพและปุ๋ยน้ำชีวภาพ ในการป้องกันโรคแมลง	68	94.4
- ใช้เชื้อบีที และเอ็นพีวี เชื้อราไตรโครเดอร์มาและบิวเวอร์เรีย ตามโรคพืชที่เกิดขึ้น	2	2.8
- ใช้กับดักกาวเหนียว กรณีเกิดโรคแมลง	1	1.4
- มีการปลูกตะไคร้หอมและดอกดาวเรืองรอบ ๆ แปลงเพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืช	1	1.4
- อื่น ๆ (ระบุ)	-	-
10. แหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชผักปลอดภัย		
- ป่อเก็บน้ำ	7	10.0
- แม่น้ำ ลำคลอง	5	7.1
- น้ำประปา	58	82.9
- น้ำบาดาล	-	-
- อื่น ๆ (ระบุ)	-	-

จากตารางพบว่า ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวเห็นด้วยกับการทำพืชผักปลอดภัย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 97.1 โดยไม่มีแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำพืชผักปลอดภัย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 และมีแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยทำพืชผักปลอดภัย 2 คน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่เริ่มทำพืชผักปลอดภัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 หรือประมาณ 6 ปีผ่านมา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่า 1 ไร่หรือ มี 1-5 ไร่ จำนวน 12 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 17.1 ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตทางการเกษตร น้อยกว่า 1 ไร่ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 มีพื้นที่ในการผลิตพืช ผักผลไม้ ประมาณ 1-5 ไร่ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 มีแหล่งเมล็ดพันธุ์พืชผักปลอดภัย โดยส่วนใหญ่รับจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านและซื้อจากร้านค้าทั่วไป จำนวน 64 คนและ 56 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 และ 43.4 ตามลำดับ การเตรียมการเพาะปลูกส่วนใหญ่ใช้การผสมดินด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดในแปลงปลูก และมีการตากดินทิ้งไว้เพื่อฆ่าเชื้อในดิน จำนวน 61 คนและ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และ 40.9 ตามลำดับ การดูแลรักษาพืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่ใช้สารชีวภาพ และปุ๋ยน้ำชีวภาพ ในการป้องกันโรคแมลง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4 และแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาดและรายได้

ข้อมูลด้านการตลาดและรายได้ ได้แก่ ช่องทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าพืช ผักและผลไม้ และวิธีการกำหนดราคาขายพืชผักปลอดภัย แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลด้านการตลาดและรายได้

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ช่องทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าพืช ผักและผลไม้ (ยกเว้นยางพารา)		
- ขายปลีกที่ตลาดทั่วไป (ระบุ).....	4	5.7
- ขายปลีกที่ตลาดธกส.	-	-
- ขายส่งพ่อค้าคนกลางทั่วไป	2	2.9
- ขายที่บ้านของตนเอง	10	14.3
- วิธีการฝากขาย	3	4.3
- อื่นๆ (ระบุ) <u>ไม่ได้จำหน่าย</u>	51	72.9
2. วิธีการกำหนดราคาขายพืชผักปลอดภัย		
- ราคาตลาด	19	27.1
- ราคาตลาดแล้วบวกเพิ่ม	-	-
- ต้นทุนบวกเพิ่มด้วยกำไร	-	-
- อื่นๆ <u>ไม่ได้จำหน่าย</u>	51	72.9

จากตารางพบว่า ข้อมูลด้านการตลาดและรายได้ ช่องทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าพืช ผักและผลไม้ (ยกเว้นยางพารา) ส่วนใหญ่ไม่ได้จำหน่ายสินค้า จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 ขายที่บ้านตนเอง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ขายปลีกที่ตลาดทั่วไป 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ตามลำดับ และวิธีการกำหนดราคาขายพืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่กำหนดราคาตลาด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 ส่วนที่เหลือไม่ได้จำหน่าย จำนวน 51 คน จึงไม่ได้กำหนดราคาขายคิดเป็นร้อยละ 72.9

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย

ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย ประเด็นด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย

	ประเด็น	x	s.d.	ระดับ ความ คิดเห็น
N=70				
ด้านการผลิต				
	● การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเช่น เมล็ดพันธุ์	4.06	.336	มาก
	● แหล่งสินเชื่อในการผลิตพืชผักปลอดภัย	3.23	.516	มาก
	● ความรู้เรื่องการผลิตพืชผักปลอดภัย	3.78	.535	มาก
	● เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิต	3.70	.667	มาก
	● ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจวางแผนการผลิต	3.57	.579	มาก
ด้านการตลาด				
	● ความไม่แน่นอนของราคาพืชผักปลอดภัย	4.03	.564	มาก
	● การรวมตัวเครือข่ายผู้ผลิตและการต่อรองราคา	3.64	.682	มาก
	● ช่องทางในการจัดจำหน่าย	3.81	.767	มาก
	● ต้นทุนในการขนส่งพืชผักปลอดภัย	3.91	.631	มาก
ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				
	● ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตพืชผักปลอดภัย	3.83	.613	มาก
	● การส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3.76	.750	มาก
	● ข้อมูลแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนกระบวนการผลิต	3.73	.760	มาก
	● ข้อมูล แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาพืชผักปลอดภัย ในอนาคตเพื่อการขยายตลาด	3.70	.688	มาก
	รวม	3.75	.312	มาก

จากตารางพบว่า ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการผลิต คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.06 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความรู้เรื่องการผลิตพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ด้านการตลาด คือ ความไม่แน่นอนของราคาพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือต้นทุนในการขนส่งพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และ ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.83 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76

4.2 รูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยด้านการตลาด ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัย คือ ความไม่แน่นอนของราคาพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือต้นทุนในการขนส่งพืชผักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เนื่องจากชุมชนไม่มีตลาดสดในหมู่บ้าน จึงต้องพึ่งตลาดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง นอกจากตลาดชุมชนใกล้เคียงแล้วยังมีตลาดอื่น ๆ ที่มีกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังซื้อสินค้าและมีความต้องการผักปลอดภัย เช่น ตลาด ชกส. เป็นตลาดประชารัฐ สนับสนุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน รวม 9 สาขาในจังหวัดเชียงราย ชุมชนจะสามารถจำหน่ายได้ทุกวันจันทร์ ทางตลาด ชกส.มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการกับชุมชน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ จากเดิมมีการจำหน่ายผลผลิตในตลาด ชกส.โดยมีผู้รวบรวมผลผลิต คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คุณอานนท์ สืบพลาย แต่ปัจจุบันไม่ได้มีการนำไปจำหน่ายตลาด ชกส. เนื่องจากส่วนใหญ่จะใช้วิธีการฝากขายกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากมีภารกิจหลายด้าน ทำให้ไม่มีเวลาไปจำหน่ายสินค้า แต่กรณีที่มีปริมาณผลผลิตมีจำนวนมากพอ ตลาด ชกส.จะสามารถรองรับในการจำหน่ายสินค้าของชุมชนได้

และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป่าล้าน หมู่ 5 ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย วิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกและจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย โดยมีชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เช่น ชกส. และองค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย ประชุมร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็นพบว่าชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนารูปแบบตลาดสีเขียวปลอดภัยฯ ดังนี้

1. มีผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านที่เข้มแข็ง
2. มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าลั่น ที่สามารถเป็นกลไกส่งต่อองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชผักปลอดภัยให้กับชุมชน
3. มีหน่วยงานภาครัฐ เช่น ธกส.สนับสนุนทุนงบประมาณ ให้องค์ความรู้น้อมนำการทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และองค์การบริหารส่วนตำบลป่งน้อย ที่สนับสนุนในการจัดทำโครงการต่าง ๆ

ภาพที่ 4.1 การจัดประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการดำเนินงานตลาดสีเขียวและผลิตภัณฑ์ชุมชน

รูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัย

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม จัดเวทีแสดงความคิดเห็นของชุมชน หมู่ 5 บ้านป่าลั่น ต.ป่งน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย เพื่อสรุปรูปแบบตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย จากข้อมูลปริมาณการผลิตและช่องทางการตลาดดังกล่าว ประเภทของผักปลอดภัยที่ปลูก นิยมปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ผักชี หอม ผักสลัด ถั่วฝักยาว ผักกาด ผักคะน้า ฯลฯ ผลผลิตที่ได้ของชุมชนจำนวน 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87 จากจำนวน 70 ครัวเรือน (เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวและจำหน่ายที่บ้านของตนเอง) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “พออยู่ พอกิน มั่งมี ศรีสุข” คำว่า พออยู่ พอกิน แสดงถึง “ปัจจุบัน” ที่มีการปลูกพืชผักสวนครัวในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่วนคำว่า “มั่งมี ศรีสุข” หมายถึง “อนาคต” เมื่อมีการดำรงชีวิตแบบพออยู่ พอกินแล้ว ไม่มีหนี้สิน จะทำให้อนาคตมีความสุข

ดังนั้น จะพบว่าข้อจำกัดในการพัฒนาตลาดสีเขียวปลอดภัย ดังนี้

1. การปลูกพืชผักปลอดภัย เป็นรายได้เสริมและส่วนใหญ่ปลูกเพื่อการบริโภคในครอบครัว ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนจึงมีปริมาณการปลูกไม่มาก ซึ่งรายได้หลักมาจากการปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนบ้านป่าลั่น หมู่ที่ 5 พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้จำหน่ายสินค้า จำนวน 51 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.9 ชายที่บ้านตนเอง 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.3
2. การผลิตผักปลอดภัย ใช้พื้นที่การปลูกแบบกระถางวางรถยนต์ ซึ่งมีพื้นที่จำกัด หรือปลูกในบริเวณบ้าน มีข้อดีคือทำให้ง่ายและปลอดภัยต่อการดูแลพืชผักปลอดภัย การปลูกพืชผัก

ปลอดภัยเป็นเพียงรายได้เสริม แต่การปลูกยางพาราเป็นรายได้หลัก แม้จะมีรายได้มากกว่าอาชีพหลัก ทั้งนี้พื้นที่ผลิตยางพาราน้อยกว่า 1 ไร่ มีจำนวน 23 ครัวเรือน ร้อยละ 32.9 สอดคล้องกับพื้นที่ในการผลิตยางพารามากถึงครัวเรือนละ 6-10 ไร่ จำนวน 19 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 27 และ 11-15 ไร่ จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ส่วนแปลงผลิตยางพาราที่มีแปลงขนาดใหญ่ 26-30 ไร่ มีเพียง 3 ครัวเรือน เท่านั้น

การปลูกยางพาราเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งราคาขายขึ้นอยู่กับกลไกตลาดโดยมีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาขายและราคาขายไม่แน่นอน แรงงานส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับการปลูกพืชเชิงเศรษฐกิจมากกว่าที่จะขยายการปลูกพืชผักปลอดภัยเพื่อจำหน่าย ซึ่งมีรายได้น้อยกว่า ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจด้านเศรษฐกิจจึงสามารถดำเนินการได้ยากกว่า แต่ควรทำให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญถึงการปลูกผักปลอดภัย เรื่องการใช้เป็นอาหารในการดำรงชีวิตประจำวัน สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งอาจวางแผนระยะกลางและระยะยาว โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ สำหรับรองรับอาชีพให้กับชุมชน เพราะรายได้หลักที่เกิดขึ้น ชุมชนก็ไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาขายเองได้และเมื่อปริมาณผลผลิตมีจำนวนมากจะทำให้ราคาขายตกต่ำหรือเปลี่ยนแปลงตามกลไกการตลาด

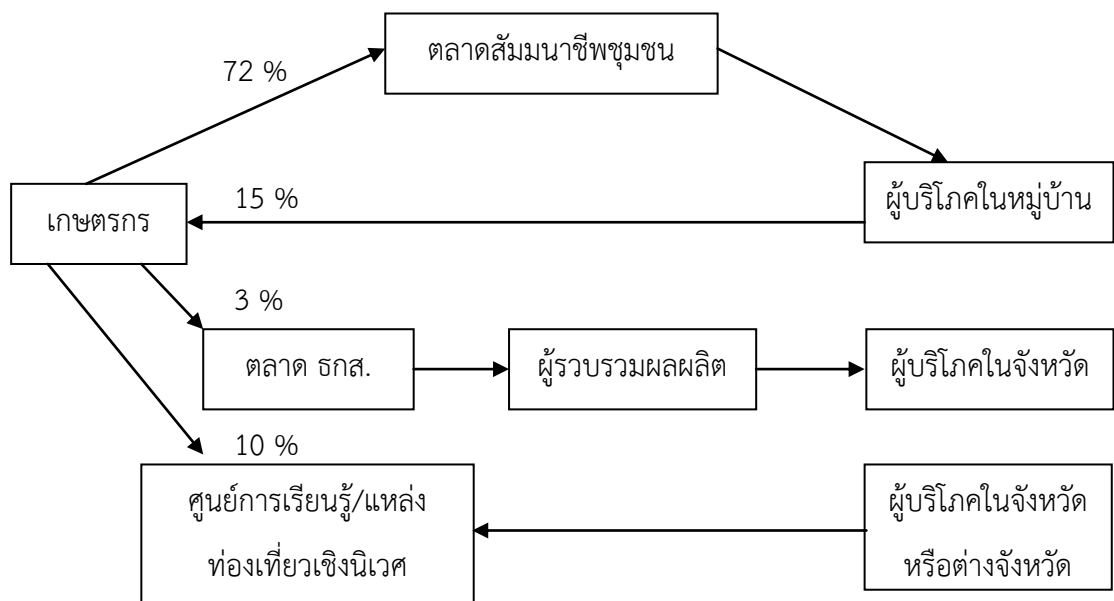

ภาพที่ 4.2 การจัดประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตลาดสีเขียวแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย และตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลการดำเนินงานพัฒนารูปแบบตลาดสีเขียวปลอดภัยฯ

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยของชุมชน เพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ชุมชนผลิตขึ้นส่วนใหญ่เป็นพืชผักที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน จะนำมาขายในตลาดสัมมนาชีพชุมชนบ้านป่าลัน และก่อนหน้าที่จะมีการพัฒนาตลาดสัมมนาชีพชุมชนบ้านป่าลันขึ้น ผู้บริโภคในหมู่บ้านจะมาซื้อสินค้าที่บ้านของผู้ผลิตหรือเกษตรกรด้วยตนเอง ส่วนตลาดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นตลาดที่มีผู้รวบรวมผลผลิตในหมู่บ้าน เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในจังหวัด โดยมีตัวแทนคือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (นายอานนท์ สืบพลาย) และมีแนวคิดร่วมกันว่าชุมชนจะทำอย่างไร เพื่อให้ผู้บริโภคเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในชุมชน โดยที่คนในชุมชนไม่ต้องเดินทางไปจำหน่าย จึงเกิดการพัฒนารูปแบบตลาดสัมมนาชีพชุมชนขึ้น เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในหมู่บ้าน และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ประชาชนที่มาศึกษาดูงานหรือนักท่องเที่ยวที่สามารถซื้อพืชผักและผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ ได้

โดยสามารถแบ่งรูปแบบโซ่อุปทานของพืชผักสวนครัวของหมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย พบว่ามีหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอำเภอดอยหลวง ผู้นำชุมชน ศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ได้ซึ่งสามารถจำแนกตามการดำเนินงานและลำดับการไหลของพืชผักดังนี้

ภาพที่ 4.3 รูปแบบห่วงโซ่อุปทานของพืชผักปลอดภัย หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย

ที่มา : คณะวิจัย. (2561).

เกษตรกร นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาดสัมมนาชีพชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริโภคในหมู่บ้านป่าสัน จำนวน 208 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72

ชุมชนหรือครัวเรือนมาซื้อผักหน้าสวนของเกษตรกร ประมาณร้อยละ 15

ตลาด ชกส. โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริโภคในจังหวัด ประมาณร้อยละ 3 ครัวขยายช่องทางการตลาดนี้ เนื่องจากมีระยะทางไม่ไกลจากหมู่บ้าน ประมาณ 3-4 กิโลเมตรเท่านั้น และทางหน่วยงาน ชกส.ให้การสนับสนุนด้านการตลาดโดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการขาย ทั้งนี้เพื่อรองรับปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้นของชุมชน จากการจำหน่ายพืชผักปลอดภัยโดยมีตัวแทนในการรวบรวมผลผลิต ครัวมีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งสำหรับการบริหารจัดการในการขาย เช่น ค่าพาหนะ ค่าเสียเวลา ค่าติดต่อประสานงาน เป็นต้น เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลามากพอในการไปจำหน่ายสินค้า

และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้า ควรมีการพัฒนาตราสินค้าเพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับสินค้า ทั้งนี้ตราสินค้าที่ตลาด ชกส.คุ้นเคยหรือรู้จัก คือตราสินค้าที่เป็นสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (คุณอานนท์ สืบพลาย) เนื่องจากผู้บริโภครู้จักและไว้วางใจ เกิดความเชื่อถือในกระบวนการและวิธีการผลิตผักปลอดภัย แต่กระบวนการผลิตพืชผักปลอดภัยควรมีกระบวนการควบคุมคุณภาพการผลิตพืชผักปลอดภัยโดยศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งได้ดำเนินงานอยู่แล้ว แต่ยังขาดในส่วนของการจัดการขนส่งและการบริหารจัดการของชุมชน แต่เดิมการมีตัวแทนในการรวบรวมผลผลิตเป็นวิธีการฝากขาย โดยไม่มีการหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแต่อย่างใด

ศูนย์การเรียนรู้/แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริโภคในจังหวัดและต่างจังหวัดที่เข้ามาศึกษาดูงานและการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ประมาณร้อยละ 10 แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากทางหมู่บ้านมีสถานที่ท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย จึงควรพัฒนาการท่องเที่ยวจากวิถีชีวิตของชุมชนที่มีอยู่แล้ว เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการดึงดูดเด่นของชุมชนในการเป็นเชื้อสายจากอีสานที่อยู่ดินแดนเหนือสุดของประเทศไทย การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีจากภาคอีสาน เช่น งานบุญบั้งไฟ การทอเสื่อกก การทอผ้าขาวม้า

การมีศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นศูนย์กลางในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ การจัดหาวัตถุดิบในการผลิตพืชผักปลอดภัย เช่น เมล็ดพันธุ์ การเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักปลอดภัย และยกระดับการผลิตเป็นรูปแบบการผลิตพืช ผักหรือผลไม้ อินทรีย์ เพื่อรองรับตลาดในอนาคตและรองรับการเปลี่ยนแปลงอาชีพหลักของชุมชนในการเปลี่ยนจากการผลิตยางพาราไปเป็นพืชชนิดอื่น ๆ แทน จะทำให้เกิดกำไรจากคุณภาพสินค้าที่แตกต่างจากคู่แข่ง และเน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สามารถกำหนดราคาขายที่ทำให้เกษตรกรคุ้มทุนและผู้บริโภคยินดีที่จะจ่าย

การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานพืชผักปลอดภัย

1. โครงสร้างพื้นฐานและการขนส่ง

เกษตรกรใช้รถส่วนตัวในการนำผลผลิตไปจำหน่ายที่ตลาดตลาดสัมมนาซีพุมชน ตลาดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และศูนย์การเรียนรู้/แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยตลาดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นตลาดที่มีผู้รวบรวมผลผลิตในหมู่บ้าน เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในจังหวัด โดยมีตัวแทนคือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะนำไปจำหน่ายให้ และอีกส่วนหนึ่งผู้บริโภคจะไปซื้อเองที่บ้านของเกษตรกร

2. ปัจจัยการผลิต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระบวนการผลิต

ชุมชนนิยมปลูกพืชผักสวนครัว และผลผลิตที่ได้ของชุมชนร้อยละ 87 เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัว ดังนั้นพื้นที่การเพาะปลูกจึงปลูกเฉพาะพื้นที่ในครัวเรือนเท่านั้น ปริมาณของสินค้าจึงมีจำนวนน้อย ข้อมูลด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวเห็นด้วยกับการทำพืชผักปลอดภัยถึงร้อยละ 97 จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน 1-2 คนถึงร้อยละ 27 แม้ว่าบางครัวเรือนจะไม่มีแรงงานในครัวเรือนช่วยทำพืชผักปลอดภัยเลยถึงร้อยละ 34 ซึ่งทางชุมชนคิดว่าแรงงานในครัวเรือนเพียงพอในการช่วยทำพืชผักปลอดภัยแล้วถึงร้อยละ 97 สอดคล้องกับพื้นที่การผลิตที่มีพื้นที่ในการผลิตพืชผัก ผลไม้ 1-5 ไร่ 48 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68.6 และน้อยกว่า 1 ไร่ 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.4

ปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืชผักปลอดภัย ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน จำนวน 64 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.6 และบางส่วนซื้อจากร้านค้าทั่วไป ถึง 56 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.4 แสดงว่าทางศูนย์การเรียนรู้ ยังมีปริมาณเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ซึ่งทางศูนย์การเรียนรู้ นอกจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้ในราคาถูกเพื่อส่งเสริมให้มีการปลูกผักปลอดภัยบริโภคในครัวเรือนแล้ว ทางศูนย์การเรียนรู้ และทางอบต.ควรส่งเสริมความรู้การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ระดับครัวเรือน สำหรับปลูกพืชผักปลอดภัยบริโภคในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือในการผลิตพืชผักปลอดภัยด้านการผลิต โดยต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ (4.06) อยู่ในระดับมากและต้องการด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เพิ่มเติมในการผลิตพืชผักปลอดภัย (3.83) อยู่ในระดับมากเช่นกัน

การเตรียมการเพาะปลูก ส่วนใหญ่ใช้การผสมดินด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดในแปลงปลูก 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และมีการตากดินทิ้งไว้เพื่อฆ่าเชื้อในดิน 52 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.9 ยังมีการไถแปลงและทำแปลงปลูก เพียง 6 ครัวเรือน ซึ่งมีพื้นที่ในการผลิตพืช ผักผลไม้ไม่น้อยกว่า 1 ไร่ จำนวน 22 ครัวเรือน เนื่องจากส่วนใหญ่ปลูกในกระถางรถยนต์และพื้นที่บริเวณบ้านซึ่งไม่สามารถไถแปลงได้ พบว่าครัวเรือนส่วนน้อยที่ยังใช้วิธีการปลูกพืชหมุนเวียนในแปลงปลูก

การจัดการปุ๋ย ครั้วเรือนส่วนใหญ่ 68 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 94.4 ใช้การดูแลรักษาพืชผักปลอดภัย ใช้สารชีวภาพและปุ๋ยน้ำชีวภาพในการป้องกันโรคแมลง บางส่วนใช้เชื้อบีที และเอ็นพีวี เชื้อราไตรโครเดอร์มาและบิวเวอร์เรีย ตามโรคพืชที่เกิดขึ้น เกษตรกรมีการผลิตปุ๋ยหมักมาใช้ในการผลิตผักปลอดภัย แทนการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง การจัดการน้ำ ในช่วงที่มีน้ำน้อย เพื่อประหยัดน้ำและการเลือกปลูกพืชผักที่มีความเหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มีจำกัด ส่วนใหญ่ใช้น้ำประปาในการเพาะปลูกจำนวน 58 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 82.9 ดังนั้นการเลือกปลูกพืช ที่มีอายุรอบระยะเวลาของการเพาะปลูกที่สั้นและใช้น้ำปริมาณน้อย เช่น ค่ะน้า ผักบุ้ง ทำให้ การใช้น้ำมีความเพียงพอกับความ ต้องการในชุมชน

3. การแปรรูป

สินค้าเกษตรที่ชุมชนผลิตขึ้นส่วนใหญ่เป็นพืชผักที่เหลือจากการบริโภคในครั้วเรือน โดยไม่มีการแปรรูปสินค้า และยังไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปสินค้าเกษตรจากพืชผักปลอดภัย แต่มีการแปรรูปสินค้าอื่น ๆ ได้แก่ น้ำพริกแจ่วบอง เสื่อกก ผ้าขาวม้า เป็นต้น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น น้ำพริกแจ่วบอง ยังไม่ได้รับมาตรฐาน อย.

4. ผู้บริโภค การตลาดและการกระจายสินค้า

ผู้บริโภค เป็นลูกค้าในตำบลหรือผู้ที่สัญจรไปมาระหว่างทาง จัดเป็นการตลาดทางตรงจำหน่ายภายในจังหวัด เกษตรกรยังขาดความรู้และให้ความสำคัญกับภาคการตลาดน้อย ไม่มีการรวมกลุ่มในการขายสินค้าทำให้ขาดอำนาจการต่อรอง ไม่มีการเชื่อมโยงสินค้าและการตลาดระหว่างเกษตรกร หรือกลุ่ม ผู้ผลิตและผู้ซื้ออย่างเป็นระบบ ผักปลอดภัยในชุมชนใช้กระบวนการผลิตแบบปลอดภัย และยังไม่มีการรับรองมาตรฐาน จึงไม่สามารถขยายตลาดออกไปยังกลุ่มตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

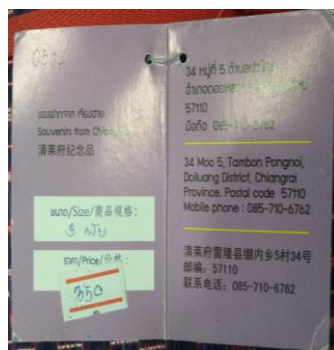
ทางองค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย ควรสนับสนุนหรือวางแผนทางในการผลิตพืชผักปลอดภัยในการขยายผลต้นแบบไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบล โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นกลไกในการส่งต่อองค์ความรู้และสร้างวิทยากรแกนนำของชุมชนจากผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้านในการขยายผลและรวบรวมผลผลิต จากหลายหมู่บ้านเนื่องจากแต่ละหมู่บ้านมีการผลิตเพื่อบริโภคในครั้วเรือนเท่านั้น ดังนั้นควรวางแผนการผลิตเพื่อไม่ให้ผลผลิตซ้ำกันซึ่งจะทำให้สินค้าล้นตลาด และเพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคาซึ่งเป็นปัญหาของชุมชนที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการตลาดเรื่องความไม่แน่นอนของราคาพืชผักปลอดภัย (4.03) อยู่ในระดับมากเช่นกัน ที่ไม่สามารถตั้งราคาขายเองได้ หากปริมาณสินค้ามีจำนวนเพียงพอควรพัฒนาตลาด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการยกระดับตลาดชุมชนในการจำหน่ายพืชผักปลอดภัย

4.3 ผลผลิตเพิ่มจากงานวิจัย (งานบริการวิชาการ)

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย และการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาด สีเขียวปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายที่ได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ นอกจากการสนับสนุนการจำหน่ายพืชผักแล้ว ทางหมู่บ้านป่าตัน อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย ยังมีผลิตภัณฑ์ของชุมชนอื่น ๆ จำหน่าย ได้แก่ น้ำพริกแจ่วบอง เสื้อกอก ผ้าขาวม้า เป็นต้น ดังนั้นชุมชนจึงมีความต้องการตราสินค้าหรือโลโก้สินค้า สำหรับใช้ขยายช่องทางการตลาดผ่านศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้เป็นเอกภาพ และเมื่อมีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้น จะทำให้เกษตรกรเกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้า นอกเหนือจากพืชผักที่ปลูกบริโภคในครัวเรือน

วิธีการดำเนินงานออกแบบตราสินค้า ได้แก่ การวิเคราะห์จุดอ่อนของตราสินค้าแบบเดิม หาข้อมูลตราสินค้าและเรื่องเล่าจากการพูดคุยกับผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ผลิตสินค้าทอเสื่อกอกและทอผ้าขาวม้า ถึงที่มาของชุมชนและสินค้า แนวคิดของชุมชนและสินค้า กระบวนการวิธีการ การถ่ายทอดรู้สึกของผู้ผลิตผ่านสินค้า ความภาคภูมิใจ แล้วนำมาวิเคราะห์และออกแบบตราสินค้า จำนวน 2 รูปแบบ หลังจากนั้นส่งให้ทางชุมชนเลือก และให้ทางชุมชนแสดงความคิดเห็นร่วมว่าต้องการเพิ่มเติมข้อมูลใดลงในตราสินค้า เช่น การปรับสี การเพิ่มข้อความตราสินค้าเป็นภาษาอังกฤษ “Nakornlun Chaingrai”

ทางคณะผู้วิจัยทำการพิจารณาว่าข้อมูลตราสินค้าที่ทางชุมชนให้ข้อเสนอแนะ มีความเป็นไปได้ในการออกแบบหรือไม่ พร้อมกับปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของชุมชนที่สามารถแก้ไขได้ และให้เหตุผลในการแก้ไข ว่าส่วนใดสามารถปรับได้และส่วนใดที่ไม่ตรงกับแนวคิดและความเป็นไปได้ในการออกแบบ หรือไม่ควรอยู่ในตราสินค้า และส่ง (ร่าง) ตราสินค้า ให้ทางชุมชนพิจารณาก่อนจะนำไปใช้งาน

ภาพที่ 4.4 แท็กสินค้าและตราสินค้าแบบเดิม

ภาพที่ 4.5 การออกแบบตราสินค้า 2 รูปแบบ

จากการวิเคราะห์จุดอ่อนของตราสินค้าเดิม พบว่า การมีข้อมูลในตราสินค้าจำนวนมาก และไม่รู้ว่าต้องการเน้นความโดดเด่นเพื่อสร้างการจดจำได้อย่างไร ขนาดที่มาของตราสินค้าและเรื่องเล่าและขาดความเป็นเอกลักษณ์หรือตัวตนของสินค้า จึงทำให้ไม่เกิดการจดจำและสามารถส่งเสริมการขายได้

แนวคิดการออกแบบตราสินค้า สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอบต.ปงน้อย

ใช้กระบวนการสะท้อนภาพลักษณ์ของชุมชน จากวิถีชีวิต สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน เป็นสัญลักษณ์ที่มาจากแรงศรัทธาของญาติโยม เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนบ้านป่าลัน เพื่อใช้สื่อสารผ่านทางตราสินค้า โดยมีรูปภาพของพระมหาธาตุเจดีย์เก้ามงคลเหนือสุดสยาม แปลงเป็นภาพกราฟิก สีทองเพื่อบ่งบอกถึงสิ่งที่มีคุณค่า ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความจริงใจและตั้งใจผลิตสินค้าและส่งมอบคุณค่าที่ได้ให้กับผู้บริโภคที่ช่วยสนับสนุนการซื้อสินค้าของชุมชน

สัญลักษณ์ “พระมหาธาตุเจดีย์เก้ามงคลเหนือสุดสยาม” หมายถึงแรงศรัทธาของญาติโยม สถานที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของชุมชนบ้านป่าลันโดยออกแบบตามลักษณะของพระมหาธาตุเจดีย์เก้ามงคลเหนือสุดสยาม ประกอบด้วยเจดีย์องค์ใหญ่ 1 องค์ เจดีย์บริวาร 8 องค์ใช้สีทอง สื่อถึงความสูงส่ง คุณธรรม ความเมตตาและบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรือง

ตราสินค้า “นครลัน เชียงราย” มีที่มาจากชื่อของวัดป่าอรัญญวิเวก หรือวัดป่าลัน ตั้งอยู่หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย

ตัวหนังสือ นครลันเชียงราย (Nakornlun Chaingrai) ใช้ตัวอักษร “นาคา” ที่มีลักษณะคล้ายพญานาค สื่อถึงชุมชนที่บรรพบุรุษมาจากอีสานและยังมีประเพณีวัฒนธรรมบุญบั้งไฟที่เป็นความเชื่อของชุมชนเกี่ยวกับพญานาค และรูปแบบตัวอักษรที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นชุมชนที่มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน และคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทยไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในภูมิภาคไหนของประเทศไทย ซึ่งทำให้รู้ถึงการมีตัวตนของคนอีสานที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเหนือสุดของสยาม

ภูเขาสีเขียว สื่อถึง ชื่ออำเภอ “อำเภอดอยหลวง” ที่ตั้งของหมู่บ้านป่าลัน ใช้สีเขียวในการออกแบบแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ความปลอดภัย เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและพร้อมจะเติบโตต่อไป

ภาพที่ 4.6 โลโก้ผลิตภัณฑ์ สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอบต.ปงน้อย

เรื่องเล่า (Story Telling) ตราสินค้า “นครลัน เชียงราย”

ตราสินค้า “นครลัน เชียงราย” มีที่มาจากชื่อของวัดป่าอรัญญวิเวก หรือวัดป่าลัน ตั้งอยู่หมู่ 5 บ้านป่าลัน ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย ใช้สัญลักษณ์ “พระมหาธาตุเจดีย์เก้ามิ่งคลเหนือสุดสยาม” ซึ่งสัญลักษณ์ที่มาจากแรงศรัทธาของญาติโยม เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนบ้านป่าลัน โดยเฉพาะถ้าเป็นวันสำคัญทางศาสนาชาวบ้านจะไปอยู่ที่วัดกันหมดทุกคน ลูกเด็ก เล็กแดง หรือแม้แต่จังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงกรุงเทพฯ จะมีญาติโยมมาร่วมตักบาตรจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาในวัดป่าอรัญญวิเวก

วัดป่าอรัญญวิเวก หรือวัดป่าลัน สถานที่แห่งนี้เป็นดินแดนกำเนิดพระอริยสงฆ์ เช่น หลวงพ่อทูล ขิปปปัญญา, หลวงพ่อทวี จิตตคุดโต สำเร็จเป็นพระอริยสงฆ์ ณ ที่แห่งนี้

หลวงพ่อทวี จิตตคุดโตท่านเป็นพระอาวุโสสูงสุดทางภาคเหนือ เรียกท่านว่า พระอธิการเป็นศิษย์เอกหลวงปู่แหวน เป็นศิษย์เอกที่อยู่วัดดอยแม่ปิ้ง ที่คอยอุปกากดูแล จนหลวงปู่แหวนท่านมรณภาพ หลังจากหลวงปู่แหวนท่านมรณภาพแล้ว ก็มีชาวบ้านไปทำบุญที่วัดดอยแม่ปิ้ง ท่านก็มีนิมิตว่าจะได้ไปอยู่สถานที่ที่มีความสงบ ก็มีชาวบ้านสองคนคือ แม่เพชรและแม่ติ่ม ไปที่วัดและเล่าให้ฟังว่ามีสถานที่แห่งนี้อยู่ ท่านก็นิมิต ก็เลยมาจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าอรัญญวิเวก หรือวัดป่าลัน ประมาณปี 2528

ในปี 2528 หลวงพ่อทวี จิตตคุดโต ได้ทำการบูรณะซ่อมแซม และได้สร้างพระมหาธาตุเจดีย์ 9 มิ่งคลเหนือสุดสยาม ตามนิมิตลิขิตเทวดาซึ่งมี เจดีย์องค์ใหญ่ 1 องค์ เจดีย์บริวาร 8 องค์ เจดีย์องค์ใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 9 เมตร สูง 19 เมตร เจดีย์องค์เล็ก 8 องค์ แต่ละองค์ เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 เมตร สูง 9 เมตรโดยแรงศรัทธาจากญาติโยมทางกรุงเทพฯ และญาติโยมที่เคยอยู่วัดดอยแม่ปิ้งให้ชื่อว่า “พระมหาธาตุเจดีย์เก้ามิ่งคลเหนือสุดสยาม” โดยเริ่มสร้างตั้งแต่ปี 2549 และสร้างเสร็จในปี 2550

นอกจากนี้วัดนี้ยังได้รับรางวัลชนะเลิศการรักษาป่าไม้ดีเด่นของจังหวัดเชียงราย มีธารน้ำตกบริเวณเชิงเขาในวัด แต่น้ำตกจะมีเฉพาะในฤดูฝนเท่านั้น

ภาพที่ 4.7 พระมหาธาตุเจดีย์แก้มงคลเหนือสุดสยาม

ภาพที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ใช้ตราสินค้า “นครลัน เชียงราย”

การประชาสัมพันธ์เรื่องราว (Story Telling) หมู่บ้านป่าตัน หมู่ 5 อ.ดอยหลวง จ.

เชียงราย

จากการบูรณาการการเรียนการสอนและงานวิจัย ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและมัลติมีเดียธุรกิจ และรายวิชาการตลาดออนไลน์ ภาคเรียนที่ 2/2560 ในการถ่ายทำวิดีโอบอกเล่าเรื่องราวของหมู่บ้านและผลิตภัณฑ์ของชุมชนในการขยายช่องทางการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 4.9 กิจกรรมการบูรณาการการวิจัยและการเรียนการสอนในรายวิชาการตลาดออนไลน์

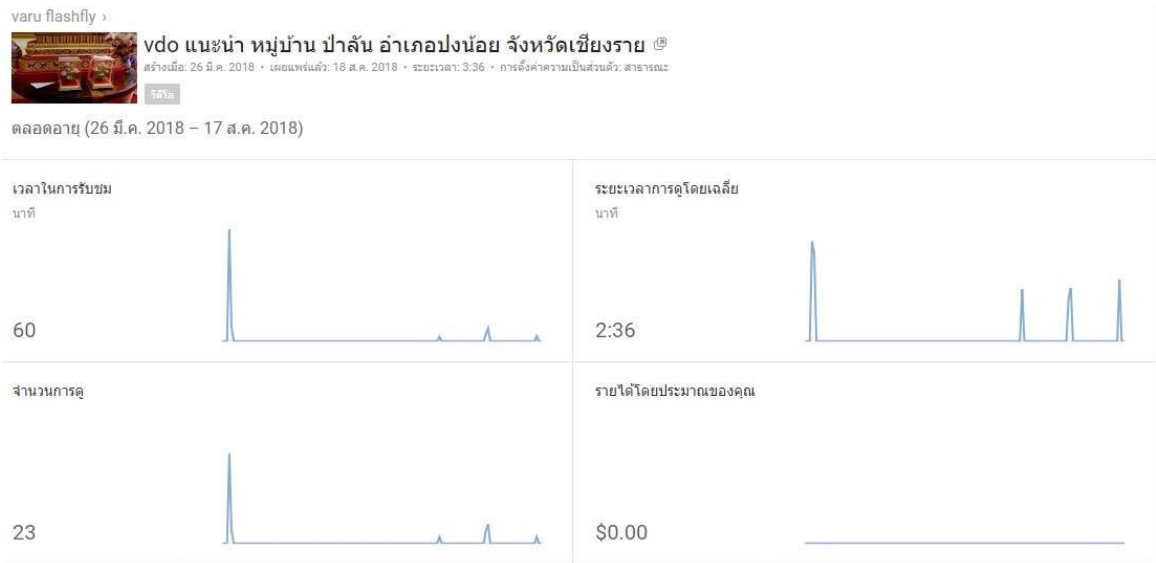

vdo แนะนำ หมูบ้าน ป่าสัน อำเภอปงน้อย จังหวัดเชียงราย

การดู 41 ครั้ง

👍 1 🗨️ 0 ➡️ แชร์ 📄 ☰

ภาพที่ 4.10 การสื่อสารทางการตลาด คลิปวิดีโอแนะนำหมู่บ้านและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ภาพที่ 4.11 ผลการสื่อสารทางการตลาด คลิปวิดีโอแนะนำหมู่บ้านและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า หมู่บ้านป่าลั่น หมู่ 5 อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย

จากการศึกษารูปแบบการจัดการตลาดสีเขียวปลอดภัยของชุมชน เพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ชุมชนผลิตขึ้น แบ่งเป็น 3 ช่องทาง ได้แก่ 1. ตลาดสมาชิกชุมชนบ้านป่าลั่น 2. ตลาดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นตลาดที่มีผู้รวบรวมผลผลิตในหมู่บ้าน เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในจังหวัด และ 3. ศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ประชาชนที่มาศึกษาดูงานหรือนักท่องเที่ยวที่สามารถซื้อพืชผักและผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ ดังนั้นการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่สามารถพึ่งพิงตัวเองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น การพัฒนา ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านกลไกสารสนเทศการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อให้เกิดการขยายตัวของตลาดสีเขียวของชุมชนและสอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศและยังการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างยั่งยืน หมู่บ้านป่าลั่น หมู่ 5 อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย จึงมีการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า ผ่านทาง Facebook Fanpage โดยใช้ชื่อว่า "นครลั่น เชียงราย"

ภาพที่ 4.12 QR Code ของ "นครลั่น เชียงราย" Facebook Fanpage

ภาพที่ 4.13 การจำหน่ายสินค้าของชุมชน ผ่านทาง "นครล้น เชียงราย" Facebook Fanpage